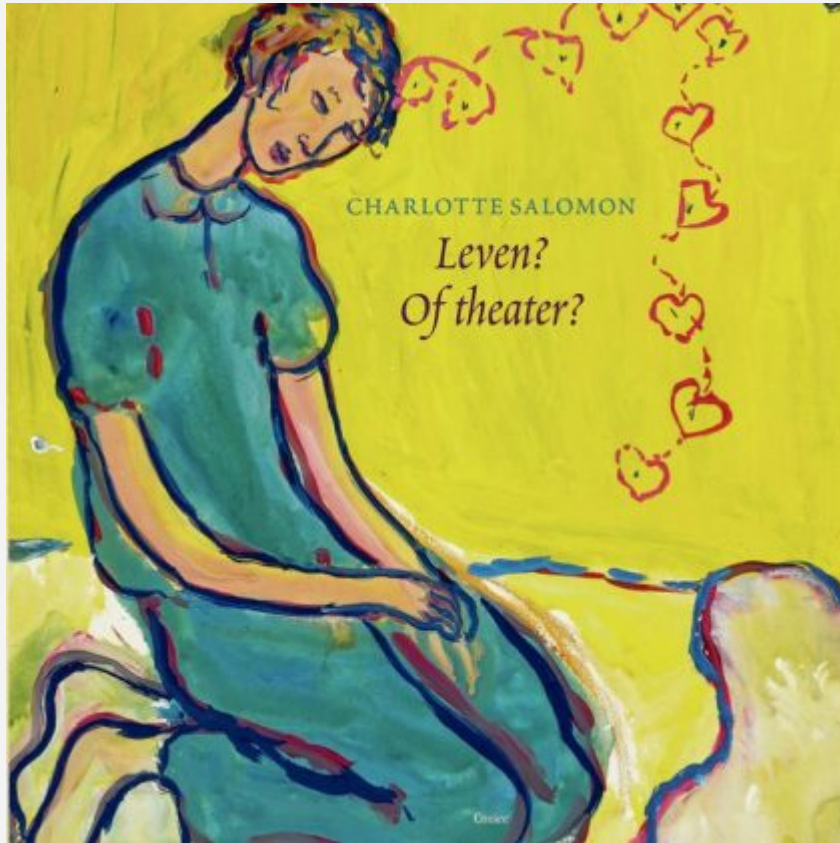

Oktober (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Het Joods Historisch Museum schenkt de komende maanden aandacht aan de 100e geboortedag van kunstenares *Charlotte Salomon*.

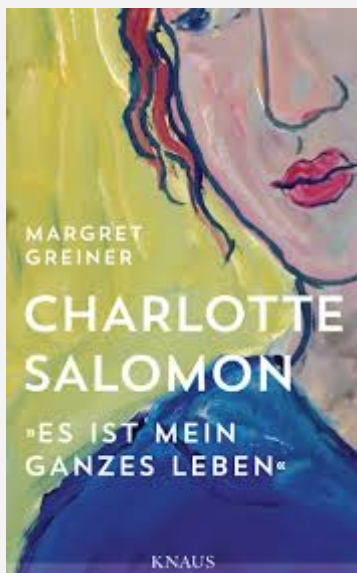
Charlotte Salomon (1917-1943) was een Joods-Duitse schilderes. Als kind van geassimileerde Joodse ouders groeide zij op in Berlijn. Haar vader was arts. Haar moeder pleegde zelfmoord toen Charlotte negen was. Haar latere stiefmoeder was zangeres. In september 1936 werd Salomon toegelaten tot de kunstacademie. Toen zij een kunstprijs zou winnen, kwam uit dat ze Joods was en moest ze de kunstacademie verlaten. In 1939, een paar maanden na de Kristallnacht, vluchtte ze op advies van haar vader en stiefmoeder naar haar grootouders die in Zuid-Frankrijk woonden. Op advies van een arts begon Salomon te schilderen. Zo ontstond de meer dan 1300 autobiografische gouaches tellende reeks *Leben? oder Theater?*.

Dit omvangrijke expressionistische kunstwerk rondde ze in 1942 af.

In Vichy-Frankrijk waren Joden niet veilig. Samen met haar echtgenoot Alexander, een Joodse vluchteling uit Oostenrijk werd ze op 24 september 1943 opgepakt en naar Auschwitz getransporteerd waar ze op 10 oktober 1943 werd vermoord. Zij was op dat ogenblik vijf maanden zwanger. (uit Wikipedia)

Op 20 oktober opent in het Joods Historisch Museum (Amsterdam) een bijzondere tentoonstelling die gewijd is aan Charlotte Salomon's artistieke nalatenschap, het kunstwerk *Leven? Of Theater?* Haar vader en zijn vrouw vonden het werk na de oorlog en schonken het aan het museum. Het levenswerk heeft altijd intense reacties opgeroepen, zowel bij publiek als bij collega-kunstenaars. Geïnspireerde kunstenaars, filmers, schrijvers en choreografen en heeft het aangezet

tot eigen creaties. Het Joods Historisch Museum zal nu voor het eerst het werk in zijn totaal – ruim 800 gouaches – tonen.

Behalve het kunstwerk zal er meer te zien zijn: de documentaire die Frans Weiss in 2012 over de jonge kunstenaar maakte en een interview met haar vader en stiefmoeder voor het 'Pariser Journal' (WDR). Ook zullen er verschillende evenementen en lezingen gehouden worden, o.a.: In maart van dit jaar verscheen de Duitstalige biografie van Charlotte Salomon, ***Es ist mein ganzes Leben***. Het is de eerste biografie die de intense beelden van Charlotte Salomon als uitgangspunt neemt voor het verhaal. Auteur Margret Greiner zal voorlezen uit haar boek en ingaan op de historische feiten achter Salomons geschilderde dagboek *Leben? Oder Theater?*. (22 november)

Meer info: <https://jck.nl/nl/tentoonstelling/charlotte-salomon>

Op verschillende data van eind oktober tot in december organiseert de Vrije Academie (deels al volgeboekte) lezingen over Charlotte Salomon en haar werk. Vlak voor haar deportatie gaf Charlotte Salomon haar geschilderde dagboek in bewaring met de woorden: “*Bewaar dit goed, het is mijn leven!*”

Meer info: <https://vrijeacademie.nl/7408/uitgebreid-zoeken/lezing-charlotte-salomon-in-jhm/>

Vrijwel altijd wordt in deze nieuwsbrief 'exclusief' bericht over boeken van (fictie) en over (non-fictie) vrouwen, en daarnaast tentoonstellingen of voorstellingen rondom vrouwen. Een gedeeltelijke uitzondering deze keer betreft de voorstelling in Salon Saffier op 22 oktober, ***De vele gezichten van Sartre en de Beauvoir***.

Simone de Beauvoir neemt m.n. met haar ***De Tweede Sekse* (1948)** een bijzondere en belangrijke plaats in de geschiedenis van de ontwikkeling van vrouwen. De 2e feministische golf is er door geïnspireerd en ook nu is wat zij geschreven heeft over vrouwen vaak heel relevant. Haar leven, denken en schrijven zijn onafscheidelijk verbonden met Jean Paul Sartre. Salon Saffier noemt hen een “Frans intellectueel schrijverspaar, met name in de jaren 50 bekend en berucht vanwege hun denkbeelden geschriften en levenswijze. Hoe wordt tegenwoordig aangekeken tegen de vele gezichten van hun filosofisch gedachtegoed, hun politieke standpunten en literair werk?” Met voordrachten en teksten uit hun werk en beeldmateriaal zal deze vraag belicht worden tijdens deze literaire avond. Meer info: <http://www.salonsaffier.nl/Programma+informatie.php?id=267&nav=2>

Onlangs uitgebrachte titels

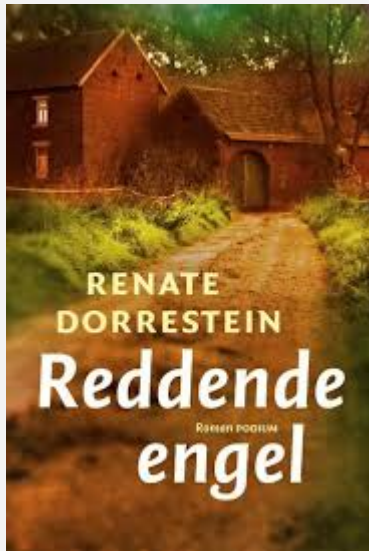
– Journaliste en schrijfster *Maartje Laterveer* schreef na haar roman *De mooiste kleur die er bestaat* nu een non-fictie boek, ***Vrouwen en seks. Van moederliefde tot seksrobot***.

Aangekondigd als: “Een inspirerend boek over seks, maar vooral ook over zelfvertrouwen, zelfkennis en vrijheid.” Dat klinkt ambitieus en heel zinnig, en als ik de flaptekst lees en het interview hieronder in de link maakt het dat misschien ook helemaal waar. Prikkelende essays en openhartige interviews over vrouwelijke seksualiteit, waarover nog steeds veel ongezegd, ongeweten en ongekend is gebleven. Ook een halve eeuw na de seksuele bevrijding is het de vraag hoe seksueel autonoom vrouwen zijn.

<https://www.volkskrant.nl/magazine/-ik-hoop-dat-mijn-dochter-leert-dat-haar-lichaam-echt-van-haar->

[lichaam-~a4519298/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=shared+content&utm_content=paid&hash=ed56443e05c07fd3e5f40b852b42076a3935a434](https://www.volkskrant.nl/magazine/-ik-hoop-dat-mijn-dochter-leert-dat-haar-lichaam-echt-van-haar-lichaam-~a4519298/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=shared+content&utm_content=paid&hash=ed56443e05c07fd3e5f40b852b42076a3935a434)

- *Antjie Krog* wordt deze maand 65 jaar. Haar uitgever, Podium, heeft ter gelegenheid daarvan een gouden greep gedaan uit haar volledige dichtwerk en 25 gedichten samengebracht in een handzame en smaakvolle tweetalige uitgave voor een breed publiek. **Waar ik jou word**, is ook de titel van een eerdere kleinere dichtbundel die in 2009 werd uitgegeven voor de Gedichtendag. Daarin werkte Antjie Krog op verhelderende wijze met contrasten tussen een 'ik' en een 'ander'. Een 'ander' dichtbij en tegelijkertijd onmeetbaar ver weg. Deze bundel is uitgebreider, met "de 25 gedichten van Antjie Krog die iedereen gelezen moet hebben." Komende week zullen we een 'eigen' recensie van de bundel op de website plaatsen. In de link het titelgedicht: de tekst en de voordracht door de dichteres zelf, zie <http://duodecima.nl/waar-ik-jou-word/>

- In haar 20e roman, **Reddende engel**, keert *Renate Dorrestein* terug naar een door haar geliefd genre, de gothic novel. Een jonge vrouw komt door een noodlottig ongeval op een boerderij om het leven. Twee jaar later arriveert een andere vrouw, de verteller van dit verhaal, op de plek des onheils. Terwijl zij onbedoeld allerhande geheimen onttraft, wordt haar eigen leven er niet zekerder op. *Reddende engel* wordt beschreven als een spannende psychologische roman over naastenliefde, eigenbelang en het verlangen ergens bij te horen. Een echte Dorrestein.

- **Het beste wat we hebben** wordt aangekondigd als het eerste deel van een trilogie waarin van de Vlaamse *Griet Op de Beeck* voor haar erg belangrijke thematiek tot op het bot wil proberen uit te spitten. Het worden drie boeken met drie perspectieven op eenzelfde problematiek, omdat sommige dingen niet simpel te vertellen zijn. De flaptekst meldt: De zitting was in volle gang, maar Lucas stond op en liep de raadkamer uit. Soms weet een lijf beter wat te doen dan alle opgetelde rationaliteit. Hij stapte in zijn auto en zonder veel nadenken reed hij naar de brug, de brug waar elk jaar gemiddeld veertien mensen af sprongen. Ondanks haar populariteit zijn de kritieken vooralsnog maar matig enthousiast.

- **Grime** van *Wytske Versteeg* gaat over vier mensen die elkaar leren kennen op een 'alternatief ideëel' opleidingsinstituut en bij elkaar in huis wonen. Het verhaal wordt verteld door Nino die op zoek gaat naar ontbrekende stukjes van iets dat er is gebeurd. In de zoektocht is niets is wat het lijkt te zijn. Wat denken we wat waar is en hoe betrouwbaar is onze waarneming, waar kunnen we op vertrouwen? Rondom deze vragen speelt bij alle personages angst in verschillende vormen een grote rol. Hoe werkt deze angst door in het leven van deze niet-doorsnee mensen? Waarom kunnen ze niet 'normaal' leven?

- Legt *Sanneke van Hassel* in **Stille grond** de vinger op de zere plek van het huidige tijdsgewricht? Midden in de stad werkt Johannes al jaren met daklozen en verslaafden. Op het terrein van de opvang is hij een tuin begonnen, heimelijk terugverlangend naar de weilanden van zijn jeugd. Vanuit haar appartement aan de overkant kijkt Landa met haar baby op de arm naar het rommelige complex. Ze droomt van een parkje met schommels en wil dat de opvang verdwijnt. Als ze geen gehoor vindt bij haar omgeving smeedt ze een gewaagd plan.

- **Een trouwe vrouw** van *Jane Gardam* is deel 2 van haar trilogie, hetzelfde verhaal als in haar vorige roman *Een onberispelijke man*, maar dan vanuit het perspectief van Elizabeth, de vrouw van de onberispelijke advocaat Edward Feathers. Zonder enige herhaling weet Jane Gardam het huwelijk van het echtpaar Feathers in de laatste dagen van het British Empire in een verrassend volkomen ander licht te laten zien. Elizabeth beschouwt de jaren met haar man totaal anders dan hij. Terug als oude dame in Engeland zal ze beweren dat ze hartstochtelijk van Edward houdt, terwijl haar ervaringen in Hong Kong een heel andere indruk maakten.

- **De jacht op jou** van *Isabel Ronin* is wereldwijd het meest gelezen boek van dit jaar. Waarom zou dat zo zijn? Het is een episch (verslavend?) liefdesspel van een basketballer die na een avondje stappen een studente in huis neemt die uit haar appartement wordt gegooid. Hij kan zijn ogen niet van haar afhouden en krijgt een onstilbare drang haar voor zich te winnen. Dat blijkt niet makkelijk want ze houdt zich

met heel andere dingen bezig.

- **Dubbelbloed** is het autobiografische verhaal van 'dubbelbloedje' *Etchica Voorn*, kind van een Surinaams-creoolse vader en een Nederlandse moeder. Lang is zij zich niet bewust van haar moksi, haar gemengde afkomst. Als opgroeiend meisje is zij onwetend en naïef, als twintiger onbekommerd met een twist van verwarring. Pas na de geboorte van haar zoon op haar dertigste wordt zij nieuwsgierig naar haar dubbele achtergrond. Ze besluit op zoek te gaan naar haar Surinaamse wortels, naar de familie voor wie zij een vreemde is, in het land waar ze nooit eerder is geweest.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- Op 22 oktober duikt actrice Julika Marijn in het leven van **Helene Kröller Müller** (1869-1939), die als eerste veelvuldig werkt kocht van latere grote kunstenaars van haar tijd. Met haar bijzondere collectie realiseerde ze 'haar' museum op de Veluwe. In het MOA (Utrecht) gaat Julika Marijn -na het lezen van de ruim 3000 brieven van Helene aan haar zielsverwant Sam van Deventer- vertellend, spelend en zingend op zoek naar de begeesterde, en ook complexe vrouw achter de wereldberoemde verzameling. Waarom wijdde ze haar leven aan de kunst en wat hoopte ze daarin te vinden? De voorstelling heet '**Uit verdriet geboren**' en is een persoonlijk zoektocht van de actrice naar Helene Kröller Müller.

Meer

info: <http://www.moa.nl/nl/News/Uitverdrietgeboren?tab=2017> en <http://www.julikamarijn.nl/spelen/35-uit-verdriet-geboren>

- In Orpheus (Apeldoorn) speelt en zingt *Esther Linssen* op 14 oktober **Lebensbaum** gebaseerd op en geïnspireerd door haar eigen geschiedenis, een confrontatie met de gevolgen van WO II. Hoe ga je om met de gevolgen, die je ongevraagd bij je geboorte mee krijgt? In *Lebensbaum* ontdekt een vrouw dat haar moeder een kind is van een Duitse Wehrmacht soldaat. Haar worstelende zoektocht naar en uiteenzetting met haar wortels geeft ze vorm met bijzondere teksten en liederen van Schubert, Liszt, Kurt Weill en Charles Aznavour, liederen uit verleden en heden voor een bewuste en zelfbewuste toekomst.

Meer

info: https://www.orpheus.nl/programma/?p=4#modal=/programma/1336/Lebensbaum/Esther_Linssen/?type=show en <http://www.dezee.nl/aanbod%20volgende%20seizoen/138#speellijst>

- In de Amersfoortse Kunsthal KAde is vanaf gisteren de solotentoonstelling **VUUR** van **Maria Roosen** te zien, een combinatie van nieuw en oud werk. Maria Roosen

maakt sinds begin jaren 80 beelden, tekeningen, aquarellen en installaties met verschillende materialen waaronder eieren, citroenen, granaatappels, zeep, glas, wol en hout. Het maakproces, het vakmanschap en het ambachtelijke zijn voor haar even belangrijk als het uiteindelijke resultaat. In haar oeuvre speelt vuur een wezenlijke rol zowel letterlijk als figuurlijk. Het meedogenloze vuur dat zowel vormend als verwoestend kan zijn, maar ook een louterende kracht biedt voor zowel maker als beschouwer.

Meer info: <http://www.kunsthalkade.nl/nl/tentoonstellingen/vuur>

- Op 14 oktober opent in het Fries Museum de grootste **Mata**

Hari-tentoonstelling ooit, 100 jaar na haar dood. Aan de hand van persoonlijke bezittingen, foto's, brieven en militaire dossiers wordt een ontmoeting gecreëerd met Margarethe Zelle, het meisje achter Mata Hari. Je reist met haar mee van geboortestad Leeuwarden naar Nederlands Indië, waar het noodlot haar achtervolgt. Daarna volgt haar glorieuze opkomst in de danstheaters van Parijs en het web vol van intriges waar ze tijdens de Eerste Wereldoorlog in verstrikt raakt. In 1917 wordt ze opgepakt op verdenking van spionage voor de Duitsers.

Meer

info: <https://www.friesmuseum.nl/te-zien-en-te-doen/tentoonstellingen/mata-hari/>

- Nog maar t/m 15 oktober is in het Stedelijk Amsterdam een tentoonstelling te zien van de Zuid-Afrikaanse fotografe **Zanele Muholi**. Het is een selectie uit twee eerdere belangrijke series, o.a. portretten van vrouwen uit de kwetsbare en vaak onzichtbare lesbische gemeenschap in Zuid-Afrika. Daarnaast is er haar meest recente serie *Somnyama Ngonyama (Hail the Dark Lioness)*, een reeks zelfportretten waarin Zanele Muholi zichzelf afbeeldt in de vele gedaantes die zij als zwarte lesbische vrouw belichaamt, in vaak theatrale ensceneringen. "...ongelooflijk confronterend, maar ook grappig en ontroerend."

Veel meer wetenswaardige info over Zanele

Muholi: <http://www.stedelijk.nl/tentoonstellingen/zanele-muholi>

- In oktober organiseert de Vrije Academie op verschillende plaatsen een lezing over **Marie Antoinette van Oostenrijk**, die uitgehuwelijkt werd aan de latere Franse koning Louis XVI. Haar historische reputatie is rampzalig. Ze zou in haar eentje

verantwoordelijk zijn geweest voor de Franse revolutie door haar spilzucht, haar gekonkel, haar talloze relaties met mannen én vrouwen en door haar foute invloed op haar echtgenoot. Ze belandde op de guillotine als meest gehate vrouw van Frankrijk. In de lezing wordt mythe en waarheid rondom het uitzonderlijke leven van deze opmerkelijke vrouw onder de loep genomen.

Meer info: <https://vrijeacademie.nl/7421/uitgebreid-zoeken/lezing-marie-antoinette/> (mede met dank aan Francis i.m.)

- Vanaf 23 oktober organiseert uitgeverij Chaos in Utrecht een cursus **Actuele Feministische Literatuur**, van Adichie tot Zadie. Praktische info: <https://uitgeverijchaos.nl/evenementen/>

Bibliotheek-nieuws

- Sinds afgelopen maand staat op onze website een **overzicht van alle recensies** die tot nu toe door onze vrijwillige recensenten zijn geschreven. Het zijn er een paar honderd en ze zijn gesorteerd op alfabetische volgorde van de titel van de boeken. De recensies zijn gemaakt n.a.v. recensie-exemplaren die ter beschikking zijn gesteld door inmiddels zo'n 50 uitgeverijen, meestal op ons verzoek. Ze ondersteunen daarmee onze collectie.

Iedereen die zin heeft om als vrijwilliger recensies te schrijven over nieuwe aanwinsten of al dan niet vergeten klassiekers is van harte welkom!

Zie: <https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/08/recensie-overzicht/>

- Afgelopen maand zijn we benaderd door Sanne Bloem, die elk jaar met de hand een **scheurkalender** maakt en print op oud papier. Ze zoekt elke keer allerlei verschillende bijdragen en heeft ons er ook om gevraagd: "Het lijkt me interessant om een 6-tal of 12-tal recensies van jullie enorm rijke verzameling recensies op te nemen op de scheurkalender." Natuurlijk vonden en vinden wij dat een erg leuk plan, en inmiddels heeft zij aan het format en grootte aangepaste recensies van ons binnen. Wij zijn erg benieuwd hoe een en ander er uit komt te zien en zullen laten weten als de scheurkalender verkrijgbaar is!

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Waar ik jou word van Antjie Krog, *Mammie* van Ronelda Kamfer, *Een schip vol meloenen* van Inez van Dullemen, *Draad* van Julia Blackburn

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/08/31/afcheidstournee-door-vrouwkje-tuinman/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/06/plotseling-alleen-door-isabelle-autissier/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/11/medeweten-antjie-krog/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/13/babylondoor-yasmina-reza/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/15/runa-door-vera-buck/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2017/09/21/overall-vogelzang-door-evie-wyld/>

De leenbijdrage voor 2017 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2017'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd.

Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek.
U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 2 oktober 2017